

Zot van pAtrijs

Reportage

Fauna-akkers laten renderen

► Tekst: Kathleen Vanhuysse, coördinatie Zot van pAtrijs en Vlaams patrijzenproject

De winter is geen gemakkelijke periode voor klein wild en voor akkervogels. Het voedsel, dat in de zomerperiode overvloedig aanwezig was, is nu ver te zoeken. Op de kale akkers vinden wildsoorten weinig plekjes waar ze zich kunnen verschuilen voor slecht weer en predatoren.

Wie zich in deze koude dagen op het veld begeeft, ziet dat de in het voorjaar ingezaaide fauna-akkers in deze periode een oase van leven vormen. Hazen, patrijzen en fazanten worden niet zelden in de nabijheid van deze fauna-akker gevonden. Zwermen vinkachtigen, geelgorzen en andere akkervogels vliegen op en neer tussen de akker en een nabijgelegen heg.

De winter is wellicht de periode waarin de baten van de fauna-akker het meest zichtbaar zijn voor iedereen. Maar in het voorjaar is een goed aangelegde fauna-akker een minstens even grote meerwaarde naar het kleinwild en akkervogels toe. Ze vinden er voedsel, dekking en misschien zelfs een plek om te broeden. Fauna-akkers vormen tijdelijke, laagdrempelige natuur, maar met een hoge waarde voor onze akkerfauna.

Dat is ook de reden dat jachtgroepen massaal inzetten op fauna-akkers. Bijna 70 % van de jachtgroepen gaf vorig jaar met een enquête aan fauna-akkers in te zaaien. Via de groepsaankoop van Zot van pAtrijs/ het Vlaams patrijzenproject kochten deelnemende WBE's 4,3 ton patrijsvriendelijke zaadmengsels aan. Dit was goed voor de inzaai van 185 hectare fauna-akker en een 90-tal hectare patrijsvriendelijke groenbemester.

Er is al heel wat inkt gevloeid over fauna-akkers. In het maartnummer van De Vlaamse Jager in 2017 gingen we in op de samenstelling van faunamengsels. De locatie en het beheer van fauna-akkers zijn echter factoren die minstens even belangrijk zijn om de mengsels te laten renderen voor wild en akkervogels.

Foto links: Een fauna-akker ingezaaid met 'Göttingermengsel' (groepsaankoop faunamengsels 2017). © Ben Van Akeren

Een fauna-akker, ingezaaid met 'Wildmengsel Hubertus' (groepsaankoop faunamengsels 2017). © Kathleen Vanhuysse

WBE De Burcht werkte met stroken overjaars faunamengsel afgewisseld met nieuw ingezaaide stroken faunamengsel. Op die manier is er meer structuur in de fauna-akker en is zowel voedsel als dekking en broedhabitat aanwezig. Een grote meerwaarde voor de akkerfauna! © Kathleen Vanhuysse

Over locatie, vorm en grootte van fauna-akkers

Kleinwild en akkervogels komen voor op landbouwland. Het is hier dat intensivering en schaalvergroting ingang hebben gevonden en dat fauna-akkers een welkome ondersteuning vormen van de populatie. Op akkerland hebben de ingezaaide mengsels doorgaans de beste opkomst en zijn de problemen met onkruid-druk het kleinst. Fauna-akkermengsels ingezaaid op voormalig grasland hebben doorgaans een slechtere opkomst (veel vergrassing). Niet alle graslanden mogen zomaar gescheurd worden. Voor de fauna is het scheuren van oude weilanden en kruidenrijke graslanden trouwens geen goede zaak, aangezien deze net een meerwaarde zijn voor wild en akkerfauna. Krijg je als jachtgroep een oud grasland in beheer, dan kan je dit door een goed maai-beheer spontaan laten evolueren naar een kruidenrijk grasland dat heel waardevol is voor het wild. Ook braakland met ruigtevegetatie en open plekken in bossen zijn waardevol voor het wild. Een inzaai met faunamengsels biedt hier in de meeste gevallen geen meerwaarde, soms zelfs integendeel.

.....
Over het algemeen geldt dat het beter is om het gunstig habitat te spreiden over het revier dan om alles te concentreren in één grote blok.
 .....

Jagers die veel op hun jachtrevier komen kennen ongetwijfeld die favoriete plekje van het wild. Vaak zijn hazen, fazanten en patrijzen jaar na jaar op dezelfde locatie terug te vinden. Je kan ervoor kiezen om in eerste instantie volop in te zetten op deze locaties en ervoor te zorgen dat de soort zich hier succesvol kan voortplanten. Kerngebieden met goed habitat kan je vervolgens uitbreiden zodat je plaats maakt voor meer wild en meer akkervogels. Over het algemeen geldt dat het beter is om het gunstig habitat te spreiden over het revier dan om alles te concentreren in één grote blok. Dit geldt echter enkel als:

- De fragmenten kwaliteitsvol habitat daarbij niet te klein worden. In kleinere fragmenten zijn er meer randinvloeden van mest, pesticiden, ... en is de kans dat soorten ten prooi vallen aan predatie veel groter.
- De concentratie aan gunstig habitat voldoende groot blijft. Wat 'voldoende' is kan verschillen van soort tot soort. Uit onderzoek blijkt dat heel wat akkervogels nood hebben aan minimaal 7% kwaliteitsvol habitat. Patrijs is een van deze →

Europees Landbouwfonds
 voor Plattelandsontwikkeling:
 Europa investeert
 in zijn platteland

VLAAMSE
 LAND
 MAATSCHAPPIJ

Provincie
 Antwerpen

Fauna-akkers bieden niet enkel een meerwaarde voor de akkerfauna, maar zijn ook mooi voor het oog. Hier op exploratie in de fauna-akkers van WBE De Burcht. © Kathleen Vanhuysse

De aanwezigheid van stukjes lage heg of struweel naast de fauna-akker vormt voor de akkerfauna een pluspunt. © Kathleen Vanhuysse

'moeilijkere' soorten die een hoge concentratie aan kwaliteitsvol habitat vragen. Soms is het naar wild en akkervogels toe daardoor beter om optimaal in te zetten op een gedeelte van het jachtrevier, dan om overall een beetje te doen.

We spraken hierboven van kwaliteitsvol habitat. Fauna-akkers zijn een voorbeeld hiervan. Vaak echter is in het jachtrevier ook ander kwaliteitsvol habitat aanwezig: een goed ontwikkelde geleidelijk opgaande bosrand, een goed beheerde heg of houtkant, een stuk braamstruweel, een rietkant, een poel... Een goede habitatverbetering start ermee om deze kleine landschapselementen te koesteren en in goede conditie te behouden. In sommige situaties kan het een meerwaarde zijn om fauna-akkers in te plannen in aansluiting op deze kleine landschapselementen. Als je bijvoorbeeld een fauna-akker kan inplannen aan de zuidkant van een struweel of van een korte heg, kan dit een enorme meerwaarde zijn. De heg biedt wildsoorten extra dekking en voedsel in de vorm van vruchten, jonge scheuten en knoppen. In de winter zijn fauna-akkers die grenzen aan de zuidkant van een heg erg in trek bij geelgorzen en andere kleine zangvogels. Ook een braamstruweel of graskruidentrook in combinatie met een fauna-akker vormt een ideale combinatie.

Op beschaduwde en te natte locaties komen fauna-akkermeengsels meestal niet goed op. Deze locaties zijn trouwens ook veel minder in trek bij de meeste akkersoorten. Nesten van grondbroeders op laaggelegen locaties waar na een bui het water zich concentreert, hebben weinig slaagkans.

.....
Zonnige en niet te natte hoekjes bieden dus de beste kans om je fauna-akker te laten renderen.
.....

Door een fauna-akker op de juiste locatie in te plannen willen we niet enkel het habitatgebruik door wild en akkervogels optimaliseren, maar ook de predatiedruk op deze soorten beperken. Goede stukjes habitat trekken wild aan. Maar als deze soorten of hun broedsel of jongen vervolgens zo goed als zeker worden gepredeerd, durft dit wel eens negatief uit te draaien voor de populatie. We spreken in dat geval van een 'ecologische val'. Het risico op predatie kan je uiteraard reduceren met een goed uitgedachte predatorcontrole. Daarnaast is het echter belangrijk om de predatiedruk te beperken door een goede inplanning van de fauna-akker. Zeker in een Vlaamse context, met een gestegen predatiedruk en een strenge wetgeving rond de jacht/de bestrijding van predatoren is dit een noodzaak. De predatiekans reduceren kan:

- Door de fauna-akker voldoende breed te maken. Tijdens een studie van de universiteit van Göttingen (Duitsland) ging in stroken van minder dan 10 meter breedte 62% van de patrijzennesten verloren door predatie. In stroken breder dan 15 meter, werd maar 24 % van de nesten gepredeerd. In dat opzicht is het in gebieden met hoge predatiedruk vaak beter te werken met 'blokken' fauna-akker dan met lange smalle stroken.
- Door de fauna-akker te lokaliseren in het open veld, weg van bosranden, bomenrijen en houtkanten met hogere bomen, en lange heggen. Hogere bomen worden vaak gebruikt door luchtpredatoren als uitkijkposten. Grondpredatoren volgen bij hun rooftochten vaak de kant van heggen en houtkanten.

Uiteraard hebben veruit de meeste jachtgroepen niet zomaar vrije keuze om een fauna-akker te leggen. De speelruimte wordt aanzienlijk beperkt door de eigendomsstructuur en door wat je met de eigenaar en de landbouwer kan bespreken. Soms is het een beetje kiezen of delen, maar met een goede kennis van het jachtrevier en aandacht voor de bovenstaande punten heb je alvast een idee waar je de fauna-akker het best kunt aanleggen.

Beheer van fauna-akkers: structuur als sleutelbegrip

Structuur is een sleutelwoord en bepaalt voor een groot deel de waarde van een fauna-akker voor de fauna. Structuur kan je krijgen door te werken met verschillende stroken waarbij je mengsels naast elkaar inzaait, zoals een strook met granen met kruiden naast een strook met koolachtigen of een strook met klavers en luzerne. Structuur kun je ook hebben met één faunamengsel maar dan is het belangrijk om het mengsel voldoende ijf in te zaaien.

Vanaf jaar twee kan je door het beheer meer structuur te krijgen in een fauna-akker. Dit kan door in het tweede jaar na inzaai een helft van het perceel om te ploegen en dit na inwerken opnieuw in te zaaien met het mengsel. De rest van het perceel laat je nog een jaar staan op het veld. Het volgende jaar zaai je dan enkel het tweejarige stuk van de fauna-akker opnieuw in. Zo krijg je elk jaar een combinatie van korte ontwikkelende fauna-akker in het voorjaar (ideaal als kuikenhabitat en met veel jonge blaadjes en kruiden voor haas) en van een overjaarse fauna-akker (ideaal als broedhabitat en voor dekking). Het overjaars laten staan van een stukje fauna-akker zorgt niet enkel voor meer dekking, maar ook voor meer bloeiende kruiden in het voorjaar. ■

Groepsaankoop faunamengsels Zot van pAtrijns en Vlaams Patrijzenproject

Om de WBE's die deelnemen aan Zot van pAtrijns en aan het Vlaams patrijzenproject te helpen in hun patrijzenbeheer, organiseren we ook in 2018 vanuit HVV een groepsaankoop van fauna-akkermengsels en groenbemestermengsels die nuttig zijn voor patrijns en andere akkerfauna. We sloten daarvoor een sponsorovereenkomst af met de firma Jorion Philip-Seeds. Dankzij de sponsorovereenkomst en de groepsaankoop kunnen we de mengsels aanbieden aan zeer scherpe prijzen.

De mengsels werden geëvalueerd en bijgesteld op basis van de ervaring van de patrijzengroepen met de mengsels uit 2017, en op basis van internationale kennis en ervaring uit het PARTRIDGE-project.

Contacteer de patrijzengroepverantwoordelijke van jouw WBE voor meer informatie en om deel te nemen aan deze groepsaankoop. ■

Ssst...
hier schuil ik

JORION PHILIP-SEEDS
THE SEED YOU NEED

Partridge Mengsel

Fauna-akkermengsel specifiek samengesteld voor het verbeteren van de biotoop van patrijzen en andere akkervogels.

De begroeiing is niet te dicht maar net voldoende om de dieren hierin het hele jaar door voldoende beschutting en voedsel te verschaffen.

Voor meer info over wild-, fauna- en vergroeningsmengsels:
www.jorionphilipseeds.be